

СЕКЦІЯ 3
АРХІВНА СПРАВА В МЕЖАХ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ЗАХИСТУ
ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ СПАДЩИНИ ЯК ЗАПОРУКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ДЕРЖАВНОСТІ НА ПЕРІОД
ДО 2027 РОКУ

УДК 002.6:303.446.2

Задніпряна Аліна Миколаївна
(наук. керівник – канд. філол. наук, доцент Дерев'янка Л. І.)
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», м. Полтава

ЦИФРОВІЗАЦІЯ АРХІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В УМОВАХ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Анотація. У дослідженні розкрито прикладні аспекти функціонування електронних архівних систем та окреслено перспективи цифровізації архівної сфери.

Ключові слова: цифрові технології, електронний архів, документні ресурси, інформатизація.

Сучасна інформаційна епоха супроводжується радикальними змінами у способах зберігання, оброблення та використання документної інформації, які зумовлюють потребу у впровадженні інноваційних підходів оптимізації архівної справи. Водночас трансформація традиційних методів роботи з документами стає відповіддю на виклики глобалізації, диджиталізації та нормативно-правових змін.

Управління документами й упровадження електронного архівування є невід'ємним складником цифрової трансформації, яку розглядають як стратегічний напрям розвитку для всіх галузей виробництва. В умовах інтенсивного впровадження цифрових технологій у виробничі процеси зростає потреба в модернізації архівної інфраструктури з метою забезпечення надійного, безпечного та юридично значущого зберігання документів [6, с. 59]. Вагомим досягненням цього напрямку є створення електронних архівів, які забезпечують зручний доступ до документів через глобальну мережу.

Електронний архів є системою структурованого зберігання електронних документів, яка забезпечує надійний захист, дотримання вимог конфіденційності, розмежування прав доступу, можливість відстеження історії використання документів, а також оперативний і зручний пошук необхідної інформації [3].

Системи електронного архівування використовують для індексування, класифікації та керування електронними документами й даними, забезпечуючи їх збереження та цілісність протягом усього життєвого циклу. Такі системи мають відповідати встановленим нормативно-правовим вимогам щодо забезпечення незмінності, автентичності та цілісності збережених даних, що уможливорює їх використання як юридично значущих копій оригінальних документів у процесах аудиту та правового регулювання [6, с. 62].

До основних функціональних вимог сучасних архівних систем управління електронними документами належать:

- розроблення та впровадження уніфікованої системи класифікації для формалізації картотек;
- проведення аналізу поточного стану з метою подальшого зацифрування документів;
- забезпечення архівування цифрових ресурсів;
- підтримання як локального, так і віддаленого доступу;
- функціональність безпечного й контрольованого обміну файлами; інтеграція засобів електронного підпису.

Упровадження системи електронного архіву реалізують трьома основними способами: створення архіву з урахуванням індивідуальних потреб установи; адаптація та модернізація на основі доступного програмного забезпечення; залучення зовнішніх фахівців для розроблення та інтеграції системи відповідно до встановлених вимог [4, с. 20].

Для побудови сучасного цифрового архіву загалом використовують як комерційні, так і відкриті програмні рішення. Найпоширенішим є **Archivematica** – відкрита система, яка підтримує міжнародні стандарти цифрової архівації і забезпечує довготривале зберігання електронних документів. Серед інших прикладів варто назвати **Alfresco** – корпоративну платформу для керування контентом і електронними документами з підтриманням функцій архівування, а також **M-Files**, яка інтегрує зберігання з інтелектуальним пошуком та керуванням доступом. Вибір програмного забезпечення залежить від обсягу архіву, потреб установи та вимог до безпеки й довготривалого зберігання.

Імплементация та використання електронного архіву на підприємстві забезпечує низку переваг, а саме: оперативність і зручність доступу до документів, можливість спільного використання даних, логічну цілісність інформації, економію ресурсів, високий рівень безпеки та гарантоване довгострокове зберігання. Електронні архіви стають важливим інструментом підвищення ефективності функціонування сучасних організацій в умовах активної інформатизації [1].

Цифровізація архівної сфери сприяє всебічній оптимізації архівних процесів, формуванню цілісного цифрового простору з широкими можливостями віддаленого онлайн-доступу до інформаційних ресурсів, підвищенню якості обслуговування користувачів ретроспективної інформації та стимулює архівні установи України й надалі розглядати зацифрування документів як пріоритетний напрям професійної діяльності. Виконуючи свою основну функцію – посередництво між укладачами та споживачами ретроспективної документної інформації – архіви в умовах віртуалізації комунікацій зміщують акценти на представлення та поширення цифрової ретроспективної інформації для «задоволення інформаційних потреб суспільства й держави, реалізації прав та законних інтересів кожної людини» [5, с. 298].

Нині цифрова трансформація архівних ресурсів є ефективним інструментом організації, збереження та пошуку документів, що сприяє підвищенню ефективності управління інформаційними процесами в установах [2, с. 192].

Отже, розвиток архівної галузі характеризується постійним пошуком оптимальної «рівноваги» між традиційними підходами до зберігання інформації та

необхідністю впровадження інновацій, що зумовлено потребою одночасного збереження стабільних елементів системи й поступового переходу до новітніх технологій, без яких подальший прогрес неможливий. В умовах сучасних глобальних трансформацій пріоритетного значення набуває збереження культурної спадщини та інформаційної різноманітності, що актуалізує роль цифровізації як ключового засобу збереження цінної документальної інформації для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Вірьовкіна Н. Електронний архів як засіб зберігання та пошуку документальної інформації. Харків: ХДАК. 2011. № 53. 55 с.
2. Грещук Д. І., Марковець О. В. Оптимізація доступу до архівної інформації: сучасні підходи та технології. *Вісник ХДАК*. 2024. Вип. 65. С. 183–196.
3. Електронний архів. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія*. Дата оновлення інформації: 19.03.2022. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Електронний_архів (дата звернення: 04.04.2025).
4. Кравець Р. Б., Бойко П. О., Марковець О. В. Електронний архів як засіб швидкого доступу до управлінської інформації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 4. С. 14–21.
5. Марчук О. О. Цифровий маркетинг як інноваційний інструмент управління. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 17. С. 296–299.
6. Охріменко Г., Федорук О. Автоматизація управління життєвим циклом електронних документів у сучасних архівних системах. *Архіви України*. 2023. Вип. 4. № 337. С. 58–70.

УДК 930.25:004.738.5:347.78

Заєць Катерина Юріївна

(*наук. керівник – канд. іст. наук, доцент Климова К. І.*)

Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ

ДОСТУП ДО АРХІВНИХ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ: ТЕНДЕНЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Анотація. У статті розглянуто сучасні тенденції правового регулювання доступу до архівних аудіовізуальних документів. Проаналізовано розширення поняття «аудіовізуальний документ» у контексті цифрової трансформації суспільства. Висвітлено процес гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами у сфері доступу до аудіовізуальних матеріалів. Досліджено питання захисту авторських прав, інформаційної безпеки та забезпечення доступності архівних аудіовізуальних документів для осіб з обмеженими можливостями. Визначено перспективні напрями розвитку правового регулювання у цій сфері.

Ключові слова: аудіовізуальні документи, архівне право, інтелектуальна власність, цифрова трансформація, інформаційна безпека, правове регулювання, доступність інформації.

Одним із ключових питань в архівістиці та архівному праві є доступ до архівних документів. У правовому регулюванні доступу до архівних аудіовізуальних документів (далі – АВД) констатуємо певні тенденції, зокрема розширення правового ландшафту (сфер законодавчого регулювання). Право доступу до архівних АВД є важливим елементом інформаційного, архівного права та права інтелектуальної власності (авторського права), оскільки забезпечує баланс між пра-